

Сащук Ганна Миколаївна

Доктор політичних наук, професор кафедри

аудіовізуальних медіа НН Інституту журналістики

Київський національний університет імені Тараса Шевченка (м. Київ, Україна)

<https://orcid.org/0000-0002-8827-3569>

e-mail: annasashchuk@knu.ua

СИСТЕМНІ ПРОБЛЕМИ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

Резюме

У статті здійснено комплексний аналіз системних проблем інституціоналізації стратегічних комунікацій у контексті забезпечення інформаційної безпеки держави в умовах гібридної війни. Обґрунтовано, що формування системи StratCom в Україні упродовж 2014–2024 рр. відбувається не як класичний еволюційний процес, а як реактивно-адаптивна трансформація, безпосередньо зумовлена воєнно-безпековими викликами.

Визначено, що стратегічні комунікації в сучасних умовах набувають статусу функціонального елементу національної безпеки та перетворюються на механізм управління стратегічними наративами, суспільною довірою та інформаційною стійкістю держави. Показано, що однією з ключових проблем інституціоналізації StratCom є інституційна фрагментарність, яка проявляється у недостатній координації між суб'єктами державної комунікаційної політики, відсутності єдиної стратегічної рамки та комунікаційній десинхронізації.

Проаналізовано нормативно-правову невизначеність стратегічних комунікацій та концептуальну дифузію поняття StratCom у вітчизняному політико-правовому просторі. Встановлено, що розмитість понятійного апарату ускладнює практичну реалізацію стратегічних комунікацій та формування цілісної державної комунікаційної політики.

Досліджено вплив цифровізації, алгоритмізації інформаційного середовища, фрагментації аудиторій та системної дезінформації на

трансформацію сучасних стратегічних комунікацій. Обґрунтовано, що інформаційне протиборство дедалі більше переміщується у когнітивну площину, де боротьба за інтерпретацію подій і суспільну довіру стає співмірною із військовим протистоянням.

Окрему увагу приділено проблемам реактивності державної комунікаційної політики, кадрово-експертного дефіциту та суперечності між безпековими потребами держави і демократичними принципами функціонування інформаційного простору. Підсумовується, про необхідність переходу від кризово-реактивної до системно-проактивної моделі стратегічних комунікацій, заснованої на стратегічній когерентності, міжінституційній координації, нормативній визначеності та адаптації StratCom до сучасних когнітивно-інформаційних викликів.

Ключові слова: стратегічні комунікації; інформаційна безпека; гібридна війна; StratCom; інформаційна політика; дезінформація; стратегічний наратив; когнітивні загрози; інформаційне протиборство; державні комунікації; гібридні загрози; інституціоналізація StratCom.

Вступ

Повномасштабна російсько-українська війна суттєво трансформувала роль інформаційного чинника у забезпеченні національної безпеки держави. В умовах гібридного протиборства інформаційний простір перетворюється не лише на середовище комунікації, а й на окремий театр стратегічного впливу, де боротьба за інтерпретацію подій, суспільну довіру та легітимність рішень стає співмірною із військовим протистоянням. У цьому контексті стратегічні комунікації поступово набувають статусу одного з ключових інструментів державної політики у сфері інформаційної безпеки.

У сучасному безпековому середовищі стратегічні комунікації розглядаються як інтегрована система координації слів, дій, символів і наративів держави. У базових документах НАТО зазначається: «Стратегічні комунікації є скоординованим використанням комунікаційної діяльності та спроможностей на підтримку політики, операцій і заходів, спрямованих на досягнення політичних цілей» [1, р. 5]

Водночас ефективність стратегічних комунікацій безпосередньо залежить від узгодженості між політичними рішеннями, практичними діями держави та інформаційним супроводом. Як наголошується у документах NATO StratCom COE: «Слова, образи та дії мають бути узгодженими, щоб уникнути розривів у довірі» (NATO StratCom COE, 2018, р. 12). (NATO StratCom COE, 2018, р. 12). [2, р. 12]

Для України ця проблема набуває особливої актуальності, оскільки формування системи стратегічних комунікацій відбувається не в умовах стабільного інституційного розвитку, а під постійним тиском гібридної

війни, інформаційних операцій, дезінформаційних кампаній та кризових безпекових викликів. Унаслідок цього українська модель стратегічних комунікацій формується переважно як реактивно-адаптивна система, орієнтована на оперативне реагування на зовнішні загрози.

Особливість українського досвіду полягає у тому, що інституціоналізація стратегічних комунікацій відбувається одночасно із трансформацією всієї системи державного управління, сектору безпеки та інформаційної політики. Це формує специфічний тип розвитку StratCom, який доцільно визначити як воєнно-детерміновану модель стратегічних комунікацій. Її характерними рисами є: високий рівень залежності від безпекового контексту; домінування кризової логіки комунікації; пріоритет оперативного реагування над довгостроковим стратегічним плануванням; посилення ролі держави у формуванні інформаційного порядку денного.

Водночас процес інституціоналізації стратегічних комунікацій в Україні супроводжується низкою системних проблем: інституційною фрагментарністю, нормативно-правовою невизначеністю, кадровим дефіцитом, недостатньою координацією між суб'єктами комунікаційної діяльності, кризою довіри та залежністю від зовнішніх моделей StratCom. Це знижує рівень когерентності державного наративу та ускладнює формування стійкої системи інформаційної безпеки.

Додаткової актуальності дослідженню надає трансформація самого інформаційного середовища під впливом цифровізації, алгоритмізації комунікацій та фрагментації аудиторій. Як зазначає Ю. Габермас: «Публічна сфера дедалі більше фрагментується під тиском медійної диференціації» [3, р. 415].

У таких умовах стратегічні комунікації вже не можуть функціонувати виключно в межах класичної моделі масової комунікації, а потребують адаптації до мережевої, багаторівневої та висококонкурентної інформаційної екосистеми.

Таким чином, актуальність дослідження зумовлена необхідністю комплексного осмислення системних проблем інституціоналізації стратегічних комунікацій в Україні в умовах гібридної війни, а також потребою визначення їхнього місця у структурі забезпечення інформаційної безпеки держави.

Проблематика стратегічних комунікацій у сучасному науковому дискурсі розвивається на перетині досліджень інформаційної безпеки, політичної комунікації, медіасистем, військової стратегії та публічної дипломатії. Особливої актуальності вона набула після трансформації характеру сучасних конфліктів, у яких інформаційний вимір дедалі більше визначає ефективність політичного та військового впливу.

У зарубіжній науковій думці концептуальні засади стратегічних комунікацій значною мірою формувалися під впливом безпекових досліджень НАТО та США. У документах NATO StratCom COE стратегічні комунікації розглядаються як інтегрований механізм координації державних повідомлень, дій та символічних практик у межах досягнення стратегічних цілей держави. Особливу увагу дослідники приділяють проблемам когерентності наративу, синхронізації між інституціями та впливу дезінформації на стійкість демократичних суспільств.

Важливе значення для осмислення інституційного виміру комунікацій мають праці Д. С. Галлін та П. Манчіні, які доводять, що структура медіа та комунікаційних систем безпосередньо залежить від типу політичних інститутів і державного управління. На думку дослідників: «Медійні системи глибоко формуються структурою держави та політичних інститутів» [4, р. 8].

Це положення є важливим для аналізу української моделі StratCom, оскільки фрагментарність державного управління безпосередньо відтворюється у сфері стратегічних комунікацій.

Теоретичне осмислення трансформації публічної сфери та кризових змін комунікаційного простору представлено у працях Jürgen Habermas, який пов'язує сучасну еволюцію політичної комунікації із фрагментацією аудиторій, медійною диференціацією та зростанням стратегічної дії у публічній сфері. Дослідник зазначає: «Політична комунікація дедалі більше визначається стратегічною дією, а не комунікативною раціональністю» [3, р. 417].

Проблеми інформаційних впливів, дезінформації та наративно-го протиборства активно розробляються у працях П. Помаранцев, Д. Патрікаракос, Л. Грейвс та інших дослідників сучасної інформаційної екосистеми, які увагу на тому, що у сучасних конфліктах боротьба за наративи набуває стратегічного значення і що війна наративів є такою ж важливою, як і війна зброї [5-7]. Питання взаємозв'язку медіасистем, політичного контексту та інформаційної влади ґрунтовно аналізуються у працях Дж. Харді, який наголошує: «Медійні системи неможливо зрозуміти поза їхнім політичним та економічним контекстом» [8, р.137].

Це положення є важливим для розуміння того, що механічне перенесення західних моделей StratCom без урахування українських політичних, соціальних та безпекових особливостей має обмежену ефективність.

В українському науковому дискурсі проблематика стратегічних комунікацій почала активно розроблятися після 2014 року у зв'язку з російською гібридною агресією та необхідністю трансформації системи інформаційної безпеки держави. Значний внесок у дослідження інформаційної

політики та інформаційної безпеки зробили Г. Почепцов, В. Ліпкан, О. Дзьобань, М. Ожеван, В. Петрик, Є. Магда, Д. Дубов та інші.

Зокрема, Г. Почепцов [9] розглядає стратегічні комунікації як механізм управління масовою свідомістю та формування символічного простору політики, наголошуючи на тому, що сучасні війни дедалі більше переходять у сферу смислів, інтерпретацій та інформаційного впливу. Водночас В. Ліпкан [10] та О. Дзьобань [11] акцентують увагу на взаємозв'язку стратегічних комунікацій та системи забезпечення інформаційної безпеки держави.

Помітне місце у сучасних українських дослідженнях займають питання протидії дезінформації, інформаційно-психологічних операцій, функціонування державних комунікацій у воєнний період та адаптації стандартів НАТО у сфері StratCom. Значна частина цих досліджень орієнтована на прикладний вимір стратегічних комунікацій, однак системний аналіз проблем їх інституціоналізації в умовах гібридної війни все ще залишається недостатньо розробленим.

Попри наявність значного масиву досліджень, у сучасній науковій літературі недостатньо уваги приділено системним суперечностям інституціоналізації StratCom; проблемам координації між державними інституціями; впливу нормативно-правової фрагментарності; кризі стратегічної когерентності; особливостям воєнно-детермінованої моделі стратегічних комунікацій України. Саме необхідність комплексного осмислення цих проблем у контексті інформаційної безпеки держави зумовлює актуальність подальшого дослідження.

Метою статті є комплексний аналіз системних проблем інституціоналізації стратегічних комунікацій в Україні в умовах гібридної війни та визначення їхнього впливу на забезпечення інформаційної безпеки держави.

Методи дослідження

Методологічну основу дослідження становить поєднання системного, інституційного, структурно-функціонального, дискурс-аналізу та компаративного підходів, що дало можливість комплексно розкрити проблеми інституціоналізації стратегічних комунікацій у контексті інформаційної безпеки держави. Так, застосування системного методу дозволило розглянути стратегічні комунікації як цілісний елемент механізму забезпечення інформаційної безпеки держави, виявити взаємозв'язок між політичними, інформаційними, безпековими та інституційними компонентами StratCom, а також простежити вплив зовнішніх гібридних загроз на трансформацію державної комунікаційної політики. Інституційний підхід використано для аналізу особливостей формування системи стратегічних комунікацій в Україні, визначення рівня координації між державними інституціями, а

також виявлення структурних суперечностей, пов'язаних із фрагментарністю управління, нормативно-правовою невизначеністю та незавершеністю інституціоналізації StratCom. Структурно-функціональний метод дав змогу охарактеризувати функціональні ролі стратегічних комунікацій у системі державного управління та інформаційної безпеки, зокрема визначити особливості взаємодії між державними органами, сектором безпеки і оборони, медіасередовищем та цифровими платформами в умовах гібридної війни. Метод дискурс-аналізу застосовано для дослідження стратегічних наративів, комунікаційних практик та особливостей формування державного інформаційного дискурсу в умовах воєнного протистояння. Його використання дозволило виявити проблеми когерентності державного наративу, ефекти комунікаційної десинхронізації та специфіку наративної конкуренції в сучасному інформаційному середовищі. Компаративний метод дав можливість зіставити українську модель стратегічних комунікацій із підходами НАТО та західних держав, визначити особливості адаптації євроатлантичних стандартів StratCom в українських умовах, а також виявити суперечності між імпортом зовнішніх моделей і потребою формування власної національної комунікаційної системи. Використання елементів критичного аналізу комунікацій сприяло дослідженню суперечностей між безпековими потребами держави та демократичними принципами функціонування інформаційного простору, зокрема у питаннях централізації інформаційної політики, боротьби з дезінформацією та збереження свободи слова в умовах війни. Комплексне застосування зазначених методів дозволило не лише охарактеризувати сучасний стан стратегічних комунікацій в Україні, а й виявити системні проблеми їх інституціоналізації, визначити особливості воєнно-детермінованої моделі StratCom та окреслити перспективи її подальшого розвитку у структурі забезпечення інформаційної безпеки держави.

Результати дослідження

Формування системи стратегічних комунікацій в Україні упродовж 2014–2024 рр. відбувається в умовах постійного безпекового тиску, що суттєво відрізняє український досвід від класичних моделей інституціоналізації StratCom у державах Західної Європи та Північної Америки. Якщо у більшості країн НАТО стратегічні комунікації формувалися як елемент довгострокової політико-інформаційної координації, то в Україні їх розвиток значною мірою має реактивно-адаптивний характер, зумовлений умовами гібридної війни та необхідністю оперативного реагування на інформаційні загрози.

У сучасному безпековому середовищі стратегічні комунікації дедалі більше розглядаються не лише як інструмент інформаційного супроводу державної політики, а як окремий компонент національної безпеки. У

документах NATO StratCom COE підкреслюється: «Стратегічні комунікації є скоординованим використанням комунікаційної діяльності та спроможностей на підтримку політики, операцій і заходів, спрямованих на досягнення політичних цілей» [1, р. 5].

У цьому визначенні ключовим є поняття *coordinated use* — координованого використання комунікаційних можливостей держави. Для України проблема координації набуває особливої ваги, оскільки інформаційний простір став одним із центральних напрямів російської гібридної агресії. Як зазначає Георгій Почепцов, сучасна війна дедалі більше переходить у сферу боротьби за інтерпретацію реальності, де контроль над смислами стає важливішим за контроль над територіями. На думку дослідника: «Сучасні війни є війнами смислів, де перемога залежить від здатності формувати необхідну картину світу» [9, с. 27].

Унаслідок цього стратегічні комунікації в Україні поступово трансформуються із допоміжного елементу державної політики у функціональний механізм забезпечення стійкості держави в умовах інформаційного протиборства.

Особливістю українського розвитку є те, що інституціоналізація стратегічних комунікацій відбувається паралельно із реформуванням сектору безпеки і оборони, трансформацією медіасистеми та адаптацією до стандартів НАТО. Це формує специфічну воєнно-детерміновану модель StratCom, основними ознаками якої є: домінування кризової логіки комунікації; пріоритет оперативного реагування; високий рівень залежності від безпекового контексту; посилення ролі державних інституцій у формуванні інформаційного порядку денного.

У цьому контексті особливого значення набуває проблема узгодженості між словами, діями та політичними рішеннями держави. У документах NATO StratCom COE наголошується: «Слова, образи та дії мають бути узгодженими, щоб уникнути розривів у довірі» [2, р. 12].

Для українських умов ця теза є принциповою, оскільки інформаційна війна супроводжується постійними спробами дискредитації державних інституцій, підризу суспільної довіри та дестабілізації інформаційного простору. У таких умовах будь-яка комунікаційна десинхронізація між органами влади створює додаткові можливості для дезінформаційних впливів.

Водночас розвиток стратегічних комунікацій в Україні супроводжується суперечністю між потребою централізації інформаційної політики та необхідністю збереження демократичних принципів функціонування медіасередовища. На це звертає увагу Євген Магда, підкреслюючи, що гібридна війна поєднує військові, інформаційні, політичні та психологічні

інструменти впливу, що ускладнює межу між безпековими потребами та демократичними стандартами функціонування інформаційного простору.

Крім того, сучасне цифрове середовище суттєво змінює саму природу стратегічних комунікацій. Соціальні мережі, алгоритмічне поширення контенту, фрагментація аудиторій та інформаційне перенасичення ускладнюють формування єдиного державного наративу. Як зазначає Jürgen Habermas: «Публічна сфера дедалі більше фрагментується під тиском медійної диференціації» [3, р. 415].

У таких умовах держава частково втрачає монополію на формування інформаційного порядку денного, а стратегічні комунікації перетворюються на сферу постійної наративної конкуренції.

Таким чином, стратегічні комунікації в Україні формуються як складний адаптивний механізм реагування на гібридні загрози, що поєднує безпекові, політичні, інформаційні та соціокультурні виміри. Воєнно-детермінований характер їх розвитку визначає як високий рівень мобілізаційного потенціалу системи StratCom, так і наявність значних структурних суперечностей, пов'язаних із незавершеністю інституціоналізації, кризою координації та нестачею довгострокової стратегічної візії.

Формування системи стратегічних комунікацій в Україні упродовж 2014–2026 рр. відбувається в умовах одночасного безпекового, політичного та інформаційного протистояння, що суттєво впливає на характер їх інституціоналізації. На відміну від більшості країн НАТО, де стратегічні комунікації еволюціонували поступово як складова державного управління, дипломатії та військового планування, українська модель StratCom формується під впливом гібридної війни, що надає їй реактивно-адаптивного характеру.

У цьому контексті стратегічні комунікації перетворюються не лише на інструмент інформаційної політики, а на структурний елемент системи національної безпеки держави. У документах NATO StratCom COE зазначається: «Стратегічні комунікації є скоординованим використанням комунікаційної діяльності та спроможностей на підтримку політики, операцій і заходів, спрямованих на досягнення політичних цілей» [1, р. 5].

Ключовим у цьому визначенні є поняття *coordinated use*, тобто координованого використання комунікаційних можливостей держави. Саме проблема координації стає однією з центральних системних суперечностей української моделі StratCom.

Як підкреслює Г. Почепцов, сучасна інформаційна війна ґрунтується не лише на поширенні інформації, а на боротьбі за контроль над інтерпретацією реальності:

«Смисли сьогодні стають важливішими за фізичний контроль над простором, оскільки саме вони визначають поведінку масової аудиторії» [9, с. 31].

Унаслідок цього інформаційний простір перетворюється на окремий театр стратегічного протиборства, де ефективність держави залежить від здатності формувати цілісний стратегічний наратив, підтримувати довіру до інституцій та забезпечувати когерентність комунікаційної політики. Водночас українська практика демонструє, що інституціоналізація стратегічних комунікацій супроводжується низкою системних проблем, які мають структурний характер і безпосередньо впливають на стан інформаційної безпеки держави.

Однією з ключових системних проблем розвитку стратегічних комунікацій в Україні є інституційна розпорошеність системи StratCom та відсутність повноцінної координаційної моделі між суб'єктами державної комунікаційної діяльності.

Фактично в Україні сформувалася поліцентрична система стратегічних комунікацій, у межах якої різні державні інституції — Офіс Президента, Міністерство оборони, Міністерство культури та стратегічних комунікацій, Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки, структури сектору безпеки й оборони — реалізують власні комунікаційні практики, які не завжди інтегруються в єдину стратегічну рамку.

У цьому контексті особливого значення набуває теза Д. С. Галлін та П. Манчіні: «Медійні системи глибоко формуються структурою держави та політичних інститутів» [4, р. 8].

Український випадок демонструє пряму залежність між незавершеністю державного управління та фрагментарністю комунікаційної системи. Відсутність інтегрованої архітектури StratCom призводить до виникнення ефекту комунікаційної десинхронізації, коли: різні органи влади транслують відмінні інтерпретації подій; відсутня єдина стратегічна наративна рамка; порушується принцип узгодженості державних меседжів; виникають суперечності між офіційними комунікаційними сигналами.

У документах NATO StratCom COE наголошується: «Слова, образи та дії мають бути узгодженими, щоб уникнути розривів у довірі» [2, р. 12].

Проте в українських умовах така синхронізація реалізується лише частково. Це особливо помітно в кризових ситуаціях, коли різні інституції демонструють неоднакову швидкість реакції, відмінні комунікаційні стилі та різний рівень інформаційної відкритості.

На проблему координації звертає увагу і Дмитро Дубов, який підкреслює, що стратегічні комунікації в Україні тривалий час розвивалися фрагментарно, без формування єдиного інституційного центру управління

комунікаційною політикою держави. Унаслідок цього стратегічні комунікації часто набувають реактивного, а не стратегічного характеру. Держава переважно реагує на вже сформовані інформаційні виклики, а не формує власний проактивний порядок денний.

Другим системним викликом є нормативно-правова фрагментарність та концептуальна розмитість стратегічних комунікацій у вітчизняному політико-правовому просторі.

Попри наявність Доктрини інформаційної безпеки України, Стратегії кібербезпеки, Закону України «Про медіа» та низки інших документів, в Україні досі не сформовано цілісної законодавчої моделі стратегічних комунікацій. Це створює ситуацію, коли різні державні інституції по-різному трактують: функції StratCom; межі комунікаційної діяльності; співвідношення між інформаційною політикою та стратегічними комунікаціями; роль публічної дипломатії; місце інформаційно-психологічних операцій.

Ключовим поняттям тут виступає *synchronization* (синхронізація), яка передбачає інтеграцію комунікаційної діяльності у загальну систему стратегічного управління державою. Проте в українській практиці спостерігається розрив між декларативним і практичним рівнями реалізації StratCom. Формально стратегічні комунікації визнаються важливим елементом національної безпеки, однак на рівні інституційної практики часто залишаються набором несистемних комунікаційних реакцій. Як зазначає Дж. Харді: «Концептуальна неоднозначність часто призводить до непослідовності політики» [8, р. 63].

Концептуальна невизначеність призводить до термінологічної інфляції, коли поняття стратегічних комунікацій використовується для позначення різних форм державної комунікаційної діяльності без достатньої аналітичної точності. Особливо це проявляється у змішуванні StratCom із: інформаційною політикою; кризовими комунікаціями; публічною дипломатією; медійною політикою; інформаційно-психологічними операціями.

У результаті формується ситуація концептуальної дифузії, що ускладнює як практичну реалізацію StratCom, так і розвиток національної наукової школи стратегічних комунікацій.

Окремий блок системних проблем пов'язаний із трансформацією сучасного інформаційного середовища під впливом цифровізації, алгоритмізації комунікацій та гібридної війни. Російсько-українська війна продемонструвала, що інформаційне протиборство дедалі більше переміщується у сферу когнітивного впливу, де головним об'єктом боротьби стають: суспільна довіра; колективна ідентичність; інтерпретація подій; емоційні реакції аудиторії.

Як зазначає П. Померанцев: «Війна наративів є такою ж важливою, як і війна зброї» [5, р. 128]. У таких умовах стратегічні комунікації виходять далеко за межі класичної інформаційної політики та перетворюються на інструмент управління смисловими конструкціями. Водночас сучасне цифрове середовище характеризується високим рівнем фрагментації аудиторій. Соціальні мережі створюють ефект інформаційних бульбашок, у межах яких різні групи населення споживають відмінні інформаційні потоки та формують різні картини реальності.

На цю проблему звертає увагу Ю. Габермас: «Публічна сфера дедалі більше фрагментується під тиском медійної диференціації» [3, р. 415]. Для України це означає ускладнення процесу формування єдиного державного стратегічного наративу.

Суттєвим викликом залишається й системна дезінформація. У дослідженні NATO StratCom COE (2024) підкреслюється, що російська інформаційна екосистема функціонує як багаторівнева мережа, яка поєднує: державні медіа; цифрові платформи; псевдоекспертні ресурси; бот-мережі; анонімні Telegram-канали. Унаслідок цього формується ефект інформаційного шуму, який ускладнює відокремлення достовірної інформації від маніпулятивного контенту [12, с. 15].

Крім того, алгоритмізація цифрових платформ поступово змінює баланс між державою та медіаплатформами у сфері формування інформаційного порядку денного. Держава дедалі більше залежить від алгоритмів приватних платформ, які визначають видимість контенту та рівень його поширення. Це означає, що стратегічні комунікації більше не можуть реалізовуватися виключно через вертикальні моделі масової комунікації, а потребують адаптації до мережевої багаторівневої інформаційної екосистем.

Висновки

Формування системи стратегічних комунікацій в Україні упродовж 2014–2024 рр. відбувається під безпосереднім впливом гібридної війни, що визначає її реактивно-адаптивний та воєнно-детермінований характер. У таких умовах стратегічні комунікації поступово перетворюються із допоміжного інструменту державної політики на один із ключових механізмів забезпечення інформаційної безпеки держави. Однією з головних проблем інституціоналізації StratCom залишається інституційна фрагментарність, яка проявляється у недостатній координації між державними структурами, несинхронізованості комунікаційних практик та відсутності цілісної стратегічної наративної рамки.

Нормативно-правова невизначеність стратегічних комунікацій та розмитість понятійного апарату ускладнюють формування єдиної державної комунікаційної політики, спричиняють суперечності між окремими

інституціями та посилюють розрив між стратегічним плануванням і практичною реалізацією StratCom. Сучасне цифрове інформаційне середовище суттєво трансформує характер стратегічних комунікацій. Фрагментація аудиторій, алгоритмізація поширення інформації та системна дезінформація переводять інформаційне протистояння у когнітивну площину, де ключового значення набуває боротьба за довіру, інтерпретацію подій і контроль над стратегічними наративами.

Переважання реактивної логіки комунікаційної діяльності над довгостроковим стратегічним плануванням знижує ефективність державної інформаційної політики та ускладнює формування стабільного й послідовного інформаційного дискурсу держави. Розвиток системи стратегічних комунікацій стримується також кадрово-експертним дефіцитом, недостатнім рівнем професіоналізації StratCom та значною залежністю від зовнішньої експертизи й адаптації євроатлантичних моделей.

Подальша інституціоналізація стратегічних комунікацій в Україні потребує переходу від кризово-реактивної до системно-проактивної моделі StratCom, заснованої на стратегічній когерентності, міжінституційній координації, нормативній визначеності та поєднанні безпекових потреб держави з демократичними принципами функціонування інформаційного простору.

Список посилань

1. NATO Strategic Communications Centre of Excellence. Strategic Communications Handbook. Riga: NATO StratCom COE, 2017. 84 p.
2. NATO Strategic Communications Centre of Excellence. Strategic Narrative as a Tool of Strategic Communications. Riga: NATO StratCom COE, 2018. 52 p.
3. Habermas Jürgen. Political Communication in Media Society: Does Democracy Still Enjoy an Epistemic Dimension? // Communication Theory. 2006. Vol. 16. No. 4. P. 411–426.
4. Hallin D. C., Mancini P. Comparing Media Systems: Three Models of Media and Politics. Cambridge: Cambridge University Press, 2004. 342 p.
5. Pomerantsev P. This Is Not Propaganda: Adventures in the War Against Reality. London: Faber & Faber, 2019. 256 p.
6. Patrikarakos D. War in 140 Characters: How Social Media Is Reshaping Conflict in the Twenty-First Century. New York: Basic Books, 2017. 304 p.
7. Graves L. Deciding What's True: The Rise of Political Fact-Checking in American Journalism. New York: Columbia University Press, 2016. 344 p.

-
8. Hardy J. Critical Political Economy of the Media. London; New York: Routledge, 2014. 248 p.
 9. Почепцов Г. Сенси і війни: Україна та Росія в інформаційній і смисловій війнах. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 316 с.
 10. Ліпкан В. Інформаційна безпека України. Київ: КНТ, 2009. 576 с.
 11. Дзьобань О. Філософія інформаційного права: світоглядні й загальнотеоретичні засади. Харків: Майдан, 2013. 360 с.
 12. NATO StratCom COE. War on All Fronts: How the Kremlin's Media Ecosystem Broadcasts the War in Ukraine. Riga: NATO Strategic Communications Centre of Excellence, 2024. 97 p.

References

1. NATO Strategic Communications Centre of Excellence. (2017). Strategic communications handbook. Riga, Latvia: NATO StratCom COE. 84 p.
2. NATO Strategic Communications Centre of Excellence. (2018). Strategic narrative as a tool of strategic communications. Riga, Latvia: NATO StratCom COE. 52 p.
3. Habermas, J. (2006). Political communication in media society: Does democracy still enjoy an epistemic dimension? Communication Theory, 16(4), 411–426.
4. Hallin, D. C., & Mancini, P. (2004). Comparing media systems: Three models of media and politics. Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press. 342 p.
5. Pomerantsev P.,. (2019). This is not propaganda: Adventures in the war against reality. London, United Kingdom: Faber & Faber. 256 p.
6. Patrikarakos, D. (2017). War in 140 characters: How social media is reshaping conflict in the twenty-first century. New York, NY: Basic Books. 304 p.
7. Graves, L. (2016). Deciding what's true: The rise of political fact-checking in American journalism. New York, NY: Columbia University Press. 344 p.
8. Hardy, J. (2014). Critical political economy of the media. London, United Kingdom; New York, NY: Routledge. 248 p.
9. Pocheptsov, G. (2016). Smysly i viiny: Ukraina ta Rosiia v informatsiinii i smyslovii viinakh [Meanings and wars: Ukraine and Russia in information and semantic wars]. Kyiv, Ukraine: Vydavnychiy dim "Kyievo-Mohylianska akademiia". 316 p.

10. Lipkan, V. (2009). Informatsiina bezpeka Ukrainy [Information security of Ukraine]. Kyiv, Ukraine: KNT. 576 p.
11. Dzyodan, O. (2013). Filosofiia informatsiinoho prava: Svitohliadni y zahalnoteoretychni zasady [Philosophy of information law: Worldview and general theoretical foundations]. Kharkiv, Ukraine: Maidan. 360 p.
12. NATO StratCom COE. (2024). War on all fronts: How the Kremlin's media ecosystem broadcasts the war in Ukraine. Riga, Latvia: NATO Strategic Communications Centre of Excellence. 97 p.

Hanna Sashchuk

*Doctor of Political Sciences, Professor of the Department of Audiovisual Media,
Educational and Scientific Institute of Journalis*

Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)

<https://orcid.org/0000-0002-8827-3569>

e-mail: annasashchuk@knu.ua

SYSTEMIC PROBLEMS OF THE INSTITUTIONALIZATION OF UKRAINE'S STRATEGIC COMMUNICATIONS UNDER CONDITIONS OF HYBRID WARFARE

Abstract

The article provides a comprehensive analysis of the systemic problems of the institutionalization of strategic communications in the context of ensuring the state's information security under conditions of hybrid warfare. It is substantiated that the formation of the StratCom system in Ukraine during 2014–2024 has not followed a classical evolutionary model, but rather a reactive-adaptive transformation directly conditioned by military and security challenges.

It is determined that, under contemporary conditions, strategic communications acquire the status of a functional element of national security and transform into a mechanism for managing strategic narratives, public trust, and the information resilience of the state. It is demonstrated that one of the key problems in the institutionalization of StratCom is institutional fragmentation, manifested in insufficient coordination among actors of state communication policy, the absence of a unified strategic framework, and communication desynchronization.

The study analyzes the regulatory and legal uncertainty of strategic communications as well as the conceptual diffusion of the notion of StratCom within the domestic political and legal space. It is established that the vagueness of the conceptual apparatus complicates the practical implementation of strategic communications and the formation of a coherent state communication policy.

The influence of digitalization, the algorithmization of the information environment, audience fragmentation, and systemic disinformation on the transformation of contemporary strategic communications is examined. It is substantiated that information confrontation is increasingly shifting into the cognitive sphere, where the struggle for the interpretation of events and public trust becomes comparable to military confrontation.

Particular attention is devoted to the problems of the reactive nature of state communication policy, the shortage of qualified personnel and expert capacity, as well as the contradiction between the security needs of the state and the democratic principles governing the functioning of the information space. The article concludes by emphasizing the necessity of transitioning from a crisis-reactive to a systemic-proactive model of strategic communications based on strategic coherence, interinstitutional coordination, regulatory certainty, and the adaptation of StratCom to contemporary cognitive and informational challenges.

Keywords: strategic communications; information security; hybrid warfare; StratCom; information policy; disinformation; strategic narrative; cognitive threats; information confrontation; state communications; hybrid threats; institutionalization of StratCom.

Надійшла до редакції/ Received: 11.02.2026

Прорецензовано/ Revised: 26.02.2026

Прийнято до друку/ Accepted: 24.04.2026